

STRATEGIJA O ODNOSIMA REPUBLIKE HRVATSKE S HRVATIMA IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE

1. UVOD

Republika Hrvatska rezultat je volje hrvatskoga naroda, ostvarena na demokratskim izborima i referendumu te zajedničkim trudom u obrani i izgradnji Republike Hrvatske, kako Hrvata i ostalih građana koji žive u Republici Hrvatskoj, tako i Hrvata izvan Republike Hrvatske.

Pod utjecajem različitih povijesnih, političkih i ekonomskih razloga, Hrvati su se stoljećima kontinuirano iseljavali s tadašnjih hrvatskih prostora u susjedne, europske i prekoceanske zemlje u kojima, ovisno o zemlji nastanjenja, imaju različite položaje i statuse. Isto su tako neki dijelovi hrvatskoga naroda, uslijed raznih povijesno-političkih okolnosti, ostali izvan granica Republike Hrvatske, to jest u susjednim državama.

Svi Hrvati, bez obzira na to gdje i u kakvom statusu žive, jesu pripadnici jednoga i nedjeljivoga hrvatskog naroda.

Hrvati izvan Republike Hrvatske su Hrvati u Bosni i Hercegovini kao ravnopravan, suveren i konstitutivan narod (**Hrvati u Bosni i Hercegovini**)¹, pripadnici hrvatskih manjina u europskim zemljama (**hrvatske manjine**)², te Hrvati iseljeni u prekoceanske i europske zemlje i njihovi potomci (**hrvatsko iseljeništvo/dijaspora**)³.

Imajući u vidu složenost i političko značenje uređivanja odnosa Republike Hrvatske kao matične države s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o osnivanju Povjerenstva za izradu prijedloga strategije i zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske.

2. POLAZNE OSNOVE

Republika Hrvatska nema poseban, jedinstven zakon kojim bi se uredilo pitanje odnosa Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, već postoje pojedinačna ili djelomična zakonska i podzakonska rješenja kao i opći i međunarodnopravni instrumenti iz raznih područja kojima se izravno ili neizravno uređuje ovaj odnos.

Nadalje, u Republici Hrvatskoj ne postoji posebno tijelo koje bi koordiniralo rad svih državnih institucija koje skrbe o odnosima s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, već po pojedinim ministarstvima i institucijama postoje određeni oblici institucionalnih rješenja, odnosno određena praksa u odnosu na Hrvate izvan Republike Hrvatske.

U skladu s ovom Strategijom donijet će se novi, posebni zakon, osnovat će se središnje nadležno tijelo i Savjet Vlade te prilagoditi postojeća zakonska rješenja.

¹ Prema popisu iz 1991. godine hrvatski narod u Bosni i Hercegovini imao je 760.852 pripadnika (sada oko 400.000).

² Autohtone hrvatske manjine u 12 europskih zemalja broje oko 350.000 pripadnika.

³ Pod pojmom „hrvatskog iseljeništva“ razumijevaju se iseljeni Hrvati i svi njihovi potomci, odnosno što odgovara značenju pojma „hrvatska dijaspora“ te će se u daljnjem tekstu koristiti pojam „hrvatsko iseljeništvo“. Procjenjuje se da hrvatsko iseljeništvo ima oko 3 milijuna pripadnika, od kojih oko 2 milijuna živi u prekoceanskim zemljama.

2.1. NORMATIVNI OKVIR

- Ustav Republike Hrvatske (posebno članak 10.) najviši je pravni temelj za izradu Strategije: *Republika Hrvatska štiti prava i interese svojih državljana koji žive i borave u inozemstvu i promiče njihove veze s domovinom. Dijelovima hrvatskog naroda u drugim državama jamči se osobita skrb i zaštita Republike Hrvatske.*
- Međunarodnopravni temelj ove Strategije počiva na dvostranim ugovorima Republike Hrvatske s odnosnim zemljama kao i na općim međunarodnopravnim instrumentima⁴, odnosno na priznanju i prihvaćanju neotuđivosti temeljnih ljudskih i građanskih prava, iz kojih se izvodi pravo na zaštitu i očuvanje kulturne raznolikosti te pravo manjinskih zajednica na očuvanje identiteta kroz kulturu i jezik, obrazovanje i informiranje uz punu primjenu načela nemiješanja jedne države u unutarnje poslove druge države.

2.2. STRATEŠKI DOKUMENTI REPUBLIKE HRVATSKE

Izrada* ove Strategije također se temelji i u skladu je s razvojnim strateškim dokumentima Republike Hrvatske, a to su:

- *Strateški okvir za razvoj 2006.-2013.* koji je Vlada Republike Hrvatske usvojila na sjednici 4. kolovoza 2006. godine.⁵
- *Strategija Vladinih programa za razdoblje 2010. – 2012.*, usvojena na sjednici 10. rujna 2009. godine, a kojom se postavljaju osnovni ciljevi i instrumenti za daljnji socio-ekonomski razvoj Hrvatske.⁶
- *Strategija održivog razvitka Republike Hrvatske* (Narodne novine, broj 30/2009) koju je donio Hrvatski sabor na sjednici 20. veljače 2009. godine.⁷

* Izrada ove Strategije prilagođena je uputi Ministarstva financija o izradi strateških planova od 18.03.2009. godine.

⁴ Instrumenti za zaštitu nacionalnih manjina:

-Povelja Ujedinjenih naroda, Opća deklaracija o pravima čovjeka, Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, Deklaracija o ukidanju svih oblika nesnošljivosti i diskriminacije na temelju vjere i vjerovanja, Deklaracija o pravima osoba pripadnika nacionalnih ili etničkih, vjerskih i jezičnih manjina;

-Relevantni dokumenti usvojeni od OEES-a, Dokument s Konferencije o ljudskoj dimenziji u Kopenhagenu 1990. godine, Izvješća vladinih stručnjaka za zaštitu manjina, Ženeva 1991. godine;

-Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima, Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina i ostali relevantni dokumenti Vijeća Europe;

-Instrument Srednjoeuropske inicijative za zaštitu nacionalnih manjina.

⁵ (...) *Strateškim okvirom za razvoj utvrđuju se prioritete i akcije čije će provođenje tijekom nadolazećih sedam godina osigurati stabilan gospodarski rast, zapošljavanje i bolji životni standard.*

⁶ *Isječak iz Strategije Vladinih programa za razdoblje 2010. – 2012.:*

(...) *Vlada Republike Hrvatske posebnim će mjerama poticati hrvatsko iseljništvo da ulaže u razvoj novih proizvodnji.*

(...) *Razvoj programa financiranja znanstvenih projekata omogućit će (...) privlačenje sposobnih i afirmiranih znanstvenika iz dijaspore i svijeta.*

(...) *Hrvatska će diplomacija u narednom razdoblju raditi na daljnjoj profesionalizaciji i osuvremenjivanju diplomatske mreže koja će još bolje odgovarati potrebama građana u zemlji i inozemstvu, zaštititi svih hrvatskih državljana, kako pojedinaca tako i pripadnika hrvatskih manjina te dijaspore.*

(...) *Hrvatska diplomacija posebnu će pažnju posvetiti primjeni postojećih međunarodnih sporazuma vezanih za raspad bivše Jugoslavije, posebno u području (...) zaštite manjina i zaštite konstitutivnosti hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini te drugim preuzetim obvezama.*

⁷ (...) *Održivi razvitak pretpostavlja ostvarivanje tri opća cilja: stabilnoga gospodarskog razvitka, pravedne raspodjele socijalnih mogućnosti te zaštite okoliša.*

3. VIZIJA

Republika Hrvatska, ispunjavajući svoje ustavne obveze, trajno ulaže napore u stvaranje pravednoga društva, postizanje održivoga gospodarskog razvoja, te zaštitu prava i interesa svih hrvatskih građana, kako u Republici Hrvatskoj, tako i onih izvan Republike Hrvatske, a dijelovima hrvatskog naroda u drugim državama jamči osobitu skrb i zaštitu.

Novi uvjeti, kao što su gospodarski i socijalni razvoj hrvatskoga društva, globalno tržišno gospodarstvo, društvo znanja, socijalna pravda, globalna kretanja te opredjeljenje za euroatlantske integracije, postavljaju pred Republiku Hrvatsku nove izazove i zahtjeve među kojima je i jačanje suradnje s Hrvatima izvan Republike Hrvatske.

Republika Hrvatska želi ovom Strategijom djelotvorno povezati cijelo hrvatsko društvo i Hrvate izvan Republike Hrvatske prvenstveno u ostvarivanju **hrvatskoga kulturnog zajedništva**⁸, kroz skup kulturnih i drugih društvenih djelatnosti bitnih za očuvanje i jačanje hrvatskoga identiteta i prosperiteta.

Hrvati izvan Republike Hrvatske najprirodniji su društveni i kulturni čimbenici u promidžbi i međunarodnoj afirmaciji hrvatskog društva i kulture na europskoj i svjetskoj razini.

Ova Strategija je dio strategije razvoja hrvatskog društva i dio je nacionalnog interesa Republike Hrvatske.

4. MISIJA

Republika Hrvatska će Strategijom stvoriti pretpostavke za izgradnju učinkovite, djelotvorne i sustavne suradnje Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske.

Strategija i sve što iz nje proizlazi instrument je kojim se utvrđuju načela, ciljevi i aktivnosti državne politike prema Hrvatima izvan Republike Hrvatske. Ona je sastavni dio unutarnje i vanjske politike Republike Hrvatske te skup svih političkih, diplomatskih, gospodarskih, kulturnih, socijalnih, obrazovnih, informacijskih, organizacijskih i drugih mjera i aktivnosti koje provode Predsjednik Republike Hrvatske, Hrvatski sabor i Vlada Republike Hrvatske, kao i druge institucije, radi ostvarenja postavljenih ciljeva.

Područja djelovanja Strategije, kroz unutarnju i vanjsku politiku, odnose se na **kulturu i umjetnost, očuvanje hrvatskoga jezika, obrazovanje, znanost, školstvo i šport, zdravstvo, gospodarsku i regionalnu suradnju, medije, demografiju i druga područja od interesa.**

Ovom Strategijom Republika Hrvatska nastoji osigurati primjerene materijalne, društvene i političke uvjete za uspješan razvoj hrvatskoga jezika, kulture i očuvanja hrvatskog identiteta među Hrvatima izvan granica Republike Hrvatske.

Republika Hrvatska će kroz uzajamnu suradnju s Hrvatima izvan Republike Hrvatske voditi brigu o materijalnoj i nematerijalnoj kulturnoj baštini Hrvata izvan Republike Hrvatske.

Budući da u svijetu postoje različiti položaji hrvatskih zajednica s različitim potrebama i mogućnostima, Republika Hrvatska će sukladno tome prilagoditi svoj pristup svakoj hrvatskoj zajednici poštujući njezine specifičnosti. Republika Hrvatska će u svom odnosu prema Hrvatima izvan Republike Hrvatske imati u vidu da postoje zajednice i pojedinci koji imaju dobar položaj i kvalitetno su integrirani u društvo države u kojoj žive, kao i one zajednice i pojedinci koji nisu

⁸ Pod pojmom „hrvatskoga kulturnog zajedništva“ podrazumijeva se povezivanje svih Hrvata kako onih u Republici Hrvatskoj tako i onih izvan Republike Hrvatske u smislu najšireg poimanja kulture, kroz jezik i običaje, obrazovanje, znanost, šport, informiranje i druga područja koja su presudna za očuvanje nacionalnog identiteta.

odgovarajuće integrirani. Ovisno o tome, Republika Hrvatska će mjere koje poduzima usmjeriti prioritetno ili na očuvanje hrvatskog jezika i kulture, te gospodarsku i svaku drugu naprednu suradnju, ili prema njihovoj zaštiti i pomoći, uključujući i pomoć pri njihovu povratku u Republiku Hrvatsku i integraciji u hrvatsko društvo.

Ovim se odnosom namjeravaju jačati hrvatske zajednice izvan Republike Hrvatske i njihov položaj i uloga u sredinama u kojima žive, te osigurati uvjeti za njihovo uključivanje u svekoliki društveni i politički život Republike Hrvatske.

Za optimalan razvoj Republike Hrvatske potrebno je uključiti ljudske potencijale svih Hrvata kako onih u Republici Hrvatskoj tako i onih izvan Republike Hrvatske.

5. CILJEVI

Temeljni strateški ciljevi su očuvanje, jačanje i razvoj hrvatskoga kulturnog zajedništva te gospodarski i opći napredak, kako Hrvata u Republici Hrvatskoj, tako i Hrvata izvan Republike Hrvatske. Za ostvarivanje ovih strateških ciljeva određeni su sljedeći opći i posebni ciljevi*.

5.1. USPOSTAVITI NOVI ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR KAO PODLOGU ZA PROVEDBU STRATEGIJE

5.1.1. Izraditi i donijeti Zakon o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske

Temeljem Strategije, Vlada Republike Hrvatske će predložiti donošenje *Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske*, kojim će se urediti aktivnosti u svezi s ovom Strategijom te osigurati prilagodba tijela državne uprave i Hrvatske matice iseljenika⁹ kao i postojeće zakonske regulative.

5.1.2. Utemeljiti središnje tijelo nadležno za područje odnosa između Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske

Temeljem Strategije i odgovarajućega zakonskog okvira, Vlada Republike Hrvatske će uspostaviti središnje tijelo nadležno za područje odnosa između Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske (dalje: Središnje tijelo), koje će imati ovlasti i odgovornosti glede praćenja i usklađivanja aktivnosti te jačanja veza između tijela državne uprave, Hrvatske matice iseljenika i drugih institucija i udruga u Republici Hrvatskoj s onima Hrvata izvan Republike Hrvatske.

Ono će imati ovlasti i odgovornost za osmišljavanje i predlaganje projekata i raznih smjernica rada (provedbene planove), kao i njihove djelotvorne provedbe (financiranje i nadzor) te za vrjednovanje rezultata provedbe ove Strategije.

Jednom će godišnje podnositi izvješće o provedbi Strategije i Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske Hrvatskome saboru.

* Ciljevi su podijeljeni po skupinama na „opće ciljeve“ (npr. 5.1.) koji se sastoje od podskupina ili „posebnih ciljeva“ (npr. 5.1.2.) kao osnove za stvaranje Zakona.

⁹ Hrvatska matica iseljenika kao ustanova s najdužom tradicijom djelovanja među iseljeništvom i hrvatskim autohtonim manjinama u europskim zemljama, kao i među hrvatskim narodom u Bosni i Hercegovini, svojim radom i programima nalazi svoje mjesto u provođenju Strategije u području kulture i umjetnosti, očuvanja hrvatskog jezika, obrazovanja i razmjene učenika i studenata, športa, regionalne suradnje, kulturnog turizma, medija kao i ostalih područja.

5.1.3. Utemeljiti Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Temeljem Strategije i odgovarajućega zakonskog okvira, Vlada Republike Hrvatske ustrojiti će *Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske*, savjetodavno tijelo koje će pružati pomoć Vladi Republike Hrvatske u kreiranju i provedbi politike, aktivnosti i programa u odnosu na Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Savjet će najmanje jednom godišnje raspravljati o pitanjima od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske i o provedbi ove Strategije.

Savjet će biti sastavljen od predstavnika udruga, organizacija i institucija iz svih triju grupacija Hrvata izvan Republike Hrvatske, predstavnika državnih tijela i institucija, kao i organizacija civilnoga društva iz Republike Hrvatske.

Putem Savjeta Hrvati izvan Republike Hrvatske sudjelovat će u kreiranju politike i programa koji se odnose na Hrvate izvan Republike Hrvatske. Sastav, omjeri i način izbora predstavnika u Savjetu odredit će se Zakonom.

5.2. ŠTITITI PRAVA I INTERESE HRVATA IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE TE JAČATI NJIHOVE ZAJEDNICE

Republika Hrvatska skrbi za očuvanje nacionalnog identiteta svih naraštaja Hrvata izvan Republike Hrvatske. Interes je Republike Hrvatske suradnja sa svim oblicima organiziranja Hrvata u svijetu (udruge, organizacije, institucije, kulturni centri, hrvatske katoličke misije i dr.) kao i pružanje potpore tim institucijama u svrhu promicanja hrvatskoga jezika, kulture te znanstvene, gospodarske i druge suradnje. Podržavajući ove zajednice Republika Hrvatska pridonosi njihovom razvoju i boljem položaju u zemljama nastanjenja te potiče razvoj unutar hrvatskoga kulturnog zajedništva.

Sukladno Strategiji, hrvatska će diplomacija u narednom razdoblju raditi na osuvremenjivanju i prilagodbi diplomatske mreže s ciljem zaštite svih hrvatskih državljana i Hrvata izvan Republike Hrvatske.

Posebna će se pažnja posvetiti jačanju njihova položaja i tretmana u Republici Hrvatskoj, što će se očitovati uvođenjem dodatnih pravnih instituta i pogodnosti kao i raznih oblika financijske potpore.

Hrvati u Bosni i Hercegovini - Republika Hrvatska skrbi o očuvanju ustavnog položaja Hrvata u Bosni i Hercegovini. Posebnu će pozornost posvetiti provedbi postojećih međunarodnih sporazuma, kao i sklapanju novih, a sve u svrhu opstanka i zaštite hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini¹⁰. Povezivanje s Hrvatima u Bosni i Hercegovini, potpora njihovu povratku i ostanku u Bosni i Hercegovini, te očuvanje njihove pune ravnopravnosti od strateškog su interesa za Republiku Hrvatsku. Isto tako, interes je Republike Hrvatske unaprjeđivati dobrosusjedske odnose s Bosnom i Hercegovinom i podupirati Bosnu i Hercegovinu na putu euroatlantskih integracija.

Hrvatske manjine - Republika Hrvatska sustavno brine o statusu hrvatskih manjina u europskim državama i ostvarivanju njihovih manjinskih prava u skladu s međunarodnim pravom. Posebnu će pažnju posvetiti provedbi postojećih međunarodnih dvostranih ugovora za zaštitu hrvatskih manjina. Provodeći postojeće i sklapajući nove dvostrane ugovore, Republika Hrvatska će tražiti ispunjenje standarda i uvažavanje uzajamnosti, kako bi se osigurao opstanak i zaštitila prava za

¹⁰ Razmjerno prijeratnom broju svojih pripadnika hrvatski je narod u Bosni i Hercegovini pretrpio najveća stradanja od agresije na Bosnu i Hercegovinu i etničkog čišćenja. Procjenjuje se da je samo s prostora entiteta „Republike Srpske“ protjerano oko 220.000 Hrvata.

hrvatske nacionalne manjine u europskim zemljama kakva uživaju nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj.¹¹

Hrvatsko iseljenišvo - Područje skrbi za hrvatske iseljenike, među ostalim, obuhvaća očuvanje nacionalnog identiteta svih naraštaja hrvatskih iseljenika te jačanje raznih oblika odnosa (političkih, gospodarskih i kulturnih) između iseljene i domovinske Hrvatske. Hrvatima izvan Republike Hrvatske koji žive u teškim gospodarskim i političkim uvjetima u državama u koje su se iselili, Republika Hrvatska će pružati zaštitu i pomoć do uključivo i pomoć pri povratku u Republiku Hrvatsku i integraciju u hrvatsko društvo, sukladno svojim mogućnostima.

5.2.1. Jačati položaj Hrvata izvan Republike Hrvatske

Ubrzati primitak u hrvatsko državljanstvo - U skladu sa Zakonom o hrvatskom državljanstvu (Narodne novine, br. 53/91, 70/91, 28/92, 113/93 i 4/94) i njegovim potrebnim izmjenama, Republika Hrvatska će pri podnošenju i rješavanju zahtjeva pojednostaviti, olakšati i ubrzati primitak u hrvatsko državljanstvo Hrvatima izvan Republike Hrvatske i njihovim potomcima. Pritom će se uzimati u obzir i izjašnjavanje pripadnosti hrvatskome narodu u državi u kojoj žive (npr. posebni birački popisi nacionalnih manjina).

Uvesti status Hrvata bez hrvatskog državljanstva - Kako bi se postigao zaokret u odnosu na trendove asimilacije dijelova hrvatskih zajednica u svijetu, potrebno je stvoriti novi administrativni okvir unutar kojega bi postojali preduvjeti za povezivanje Republike Hrvatske i onih Hrvata koji nemaju hrvatsko državljanstvo. Stoga će Republika Hrvatska Zakonom i kroz propisanu proceduru uvesti status Hrvata bez hrvatskog državljanstva, kao zalog za opstanak hrvatskih zajednica izvan Republike Hrvatske, a posebno onih koje žive u zemljama gdje nije dozvoljeno dvojno državljanstvo. Isti status mogu steći i supružnici bez hrvatskih korijena te prijatelji hrvatskog naroda i Republike Hrvatske koji očituju želju za hrvatskim identitetom i sudjeluju u promicanju hrvatskoga kulturnog zajedništva.

One osobe kojima će biti odobren status Hrvata bez hrvatskog državljanstva uživati će u Republici Hrvatskoj pravo na jednostavnije upisne uvjete u školskim i visokoškolskim ustanovama, pravo stjecanja vlasništva nad nekretninama¹², mogućnost kandidiranja za slobodna radna mjesta, pravo prijave na određene natječaje i stipendije iz dotičnih područja kao i natječaje za financijsku potporu hrvatskim zajednicama izvan Republike Hrvatske, povoljnije uvjete za stjecanje viza, odobrenje privremenog boravka, te radne i poslovne dozvole.

Uvesti pogodnosti za Hrvate bez hrvatskog državljanstva i bez gore navedenog statusa - U skladu sa Zakonom o strancima (Narodne novine, br. 79/2007 i 36/2009) i njegovim potrebnim izmjenama, pripadnicima hrvatskoga naroda bez hrvatskog državljanstva i bez statusa, Republika Hrvatska će pojednostaviti i ubrzati postupak dobivanja vize, stjecanja privremenog boravka, te radne i poslovne dozvole. Isto tako će omogućiti pravo prijave na određene natječaje i stipendije iz područja obrazovanja i kulture.

Osigurati olakšice prilikom turističkih boravaka u Republici Hrvatskoj – Republika Hrvatska će u suradnji sa zainteresiranim institucijama i gospodarskim subjektima uvesti tzv. „Hrvatsku karticu“ („CRO Card“) koja će Hrvatima izvan Republike Hrvatske omogućiti povoljniji pristup određenim uslugama, prilikom turističkih posjeta, putovanja, boravka i sudjelovanja na kulturnim događanjima, a u svrhu razvoja projekta Republike Hrvatske kao turističkog odredišta.

¹¹ Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina jamči visoku razinu prava nacionalnim manjinama u Republici Hrvatskoj. U Strategiji Vladinih programa za razdoblje 2010.– 2012. ističe se također da Republika Hrvatska omogućava ostvarivanje prava svih nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj te da su osigurane zakonske pretpostavke za punu primjenu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina.

¹² Odnosi se uglavnom na pripadnike hrvatskoga naroda koji žive u prekoceanskim zemljama, s obzirom da od 1. veljače 2009. državljani i pravne osobe iz zemalja Europske unije mogu u Republici Hrvatskoj kupovati nekretnine bez ikakvih posebnih uvjeta. Naime, isti uvjeti koji za kupovinu nekretnine vrijede za hrvatske državljane vrijede i za njih, osim kad je u pitanju stjecanje poljoprivrednog zemljišta i zaštićenih dijelova prirode.

5.2.2. Očuvati hrvatski jezik, kulturu i identitet među Hrvatima izvan Republike Hrvatske

Očuvati hrvatski jezik - Republika Hrvatska omogućit će dijelu Hrvata izvan Republike Hrvatske besplatno učenje i studiranje početnih semestara hrvatskog jezika u Republici Hrvatskoj te će poticati pohađanje hrvatske nastave u inozemstvu. Primjenom e-obrazovanja, kao potpore nastavi hrvatskoga jezika i kulture u inozemstvu, unaprijedit će se dostupnost i kvaliteta učenja hrvatskog jezika. Republika Hrvatska će poticati osnivanje lektorata hrvatskog jezika i književnosti na stranim visokim učilištima kao i utemeljenje katedri za hrvatski jezik na sveučilištima u inozemstvu.

Očuvati hrvatsku kulturu i identitet - Imajući za cilj osigurati opstanak hrvatskih zajednica izvan Republike Hrvatske, Republika Hrvatska će podupirati sve oblike njihovog organiziranja kojima se promiče i čuva identitet i kultura. Sukladno tome financijski će se podupirati programi i projekti, ovih oblika organiziranja hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, hrvatskih manjina u europskim zemljama te hrvatskog iseljništva/dijaspore.

Posebno će se osigurati odgovarajuća sredstva za stipendiranje učenika i studenata u njihovim lokalnim sredinama i u Republici Hrvatskoj, a sve u svrhu unaprjeđenja znanja i intelektualnih potencijala njihovih zajednica.

5.2.3. Poticati hrvatske zajednice izvan Republike Hrvatske na uključivanje u lokalni društveni i politički život

U interesu je Republike Hrvatske trajno ojačati položaj hrvatskih zajednica izvan Republike Hrvatske kao mosta suradnje između država u kojima žive i Republike Hrvatske. Posebno će podupirati pripadnike hrvatskoga naroda u ostvarivanju njihovih prava kroz promicanje suradnje s lokalnim institucijama i tijelima zemalja nastanjenja, te poticati interkulturni dijalog.

5.2.4. Aktivno uključivati Hrvate izvan Republike Hrvatske u društveni i politički život Republike Hrvatske

Uključivanje Hrvata izvan Republike Hrvatske u društveni i politički život Republike Hrvatske bitna je pretpostavka za stvaranje čvršćih veza te međusobnog uvažavanja i razumijevanja na svim društvenim područjima.

Republika Hrvatska osigurava zastupljenost Hrvata izvan Republike Hrvatske u Hrvatskome saboru te ih na taj način uključuje u politički život Republike Hrvatske i podupire ostvarenje njihovih prava i interesa.

Nadalje, Hrvati izvan Republike Hrvatske će kroz Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske sudjelovati u kreiranju politike, aktivnosti i programa koji se odnose na Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Isto tako će zainteresirane institucije, udruge i građani moći predlagati svojega kandidata u Programsko vijeće Hrvatske radiotelevizije, sukladno Zakonu o HRT-u (Narodne novine br. 137/2010), s ciljem prilagodbe radijskoga i televizijskog programa i javnih radiodifuzijskih usluga od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Za jačanje odnosa s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, Republika Hrvatska će utemeljiti i obilježavati „Dan Hrvata izvan Republike Hrvatske“.

5.2.5. Jačati hrvatske zajednice putem informiranja i povezivanja

Obostrana informiranost i jačanje veza između Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske je preduvjet kulturne, gospodarske i svake druge suradnje. Sredstva informiranja Središnjeg tijela i srodnih institucija, te javni mediji i internetske tehnologije imat će presudnu važnost u povezivanju i komunikaciji Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske.

Informiranje putem Središnjeg tijela - Središnje tijelo informirat će Hrvate izvan Republike Hrvatske i javnost putem svojih internetskih stranica te prikladnih publikacija kao i neposrednom komunikacijom. Središnje će tijelo putem glasnogovornika osigurati distribuciju potrebnih informacija medijima u Republici Hrvatskoj i medijima Hrvata izvan Republike Hrvatske.

Povezivanje svih tijela državne uprave kao i lokalne i područne (regionalne) samouprave - Zbog djelotvornog informiranja Hrvata izvan Republike Hrvatske, Središnje tijelo oformit će administrativno-komunikacijsku mrežu između državnih tijela, Hrvatske matice iseljenika, kao i drugih institucija u Republici Hrvatskoj, uključujući diplomatske misije i konzularne urede Republike Hrvatske, kao prvih administrativnih sugovornika Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske.

Mediji - Hrvatska radiotelevizija, kao javna ustanova, temeljem svojih zakonskih obveza izradit će plan i program rada radijskih i televizijskih emisija, termina emitiranja, te ih prilagoditi potrebama Hrvata izvan Republike Hrvatske, a u skladu s ciljevima ove Strategije.

5.3. RAZVIJATI SURADNJU S HRVATIMA IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE

S ciljem jačanja i razvoja suradnje s pojedincima, udrugama i institucijama Hrvata izvan Republike Hrvatske u okviru hrvatskoga kulturnog zajedništva, Republika Hrvatska će u skladu s ovom Strategijom i svojom vanjskom politikom, kroz nadležna tijela, razvijati i podupirati suradnju na području kulture, obrazovanja, znanosti, športa, gospodarstva, politike, kao i na drugim područjima.

5.3.1. Kulturna suradnja

Uz već spomenute mjere i aktivnosti na jačanju zajednica Hrvata izvan Republike Hrvatske na području kulture, Republika Hrvatska će nadograđivati ovaj odnos kroz poticanje povezivanja udruga i kulturnih institucija iz Republike Hrvatske s udrugama i institucijama Hrvata izvan Republike Hrvatske i istih međusobno.

Republika Hrvatska će također poticati razmjenu hrvatskoga kulturnog stvaralaštva i baštine nastale u lokalnim zajednicama Hrvata izvan Republike Hrvatske s Republikom Hrvatskom.

Republika Hrvatska će kroz uzajamnu suradnju poticati uspostavu hrvatskih kulturnih instituta/centara u zemljama s hrvatskim zajednicama.

5.3.2. Obrazovna i znanstvena suradnja

Uz već spomenute mjere i aktivnosti na jačanju zajednica Hrvata izvan Republike Hrvatske na području obrazovanja i znanosti, Republika Hrvatska će nadograđivati ovaj odnos kroz povezivanje domaćih obrazovnih i znanstvenih institucija i pojedinaca s hrvatskim udrugama, institucijama i pojedincima izvan Republike Hrvatske, a sve s ciljem obostrane suradnje i korištenja potencijala hrvatskih znanstvenika i stručnjaka. Projektom se želi ujediniti hrvatski znanstveni i

stručni potencijal u domovini i svijetu u izgradnji društva utemeljenog na znanju kao jednoga od ključnih čimbenika društvenoga i gospodarskog razvoja Republike Hrvatske.

Središnje tijelo će poticati umrežavanje hrvatskih sveučilištaraca izvan Republike Hrvatske.

5.3.3. Gospodarska suradnja

Interes je Republike Hrvatske surađivati i povezivati se sa svim zemljama svijeta, a osobito s onima u kojima žive hrvatske zajednice. Hrvati koji žive u tim zemljama mogu u tome imati vrlo važnu ulogu. Republika Hrvatska će u duhu ove Strategije i Strategije održivog razvitka Republike Hrvatske unaprjeđivati poslovne veze s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, a posebnim će mjerama poticati hrvatsko iseljništvo na ulaganje i proizvodnju u Republici Hrvatskoj.

Radi stjecanja novih tržišta i promicanja hrvatskih proizvoda i usluga, Republika Hrvatska će s ciljem izvoza poticati suradnju s hrvatskim gospodarstvenicima u svijetu. Isto tako u suradnji s hrvatskim gospodarstvenicima izvan Republike Hrvatske posebno će kreirati razvojne projekte na manje razvijenim područjima ili područjima od posebne državne skrbi.

U suradnji s Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatskom gospodarskom komorom, Hrvatskom obrtničkom komorom i hrvatskom gospodarskom diplomacijom, Središnje tijelo poticat će povezivanje hrvatskih gospodarstvenika i gospodarskih komora u inozemstvu.

Kao oblik gospodarske suradnje s Hrvatima u susjednim i okolnim zemljama, Republika Hrvatska će poticati regionalnu/prekograničnu suradnju kroz pomoć pri kandidiranju na natječajima za fondove Europske unije, te će poticati prilagodbu postojećih i osnivanje odgovarajućih gospodarskih i financijskih institucija (fondacija i mikro kreditiranja) kao oblika financiranja.

Sustavno vođenje posebnih evidencija i statistika - Kao preduvjet praćenja stanja gospodarskih odnosa i ulaganja u Republici Hrvatskoj, Hrvata izvan Republike Hrvatske te poticanja na međusobnu suradnju, potrebno je:

- sastaviti adresar hrvatskih gospodarstvenika u svijetu te adresar hrvatskih gospodarstvenika povratnika i useljenika,
- sastaviti evidencije o ulaganjima Hrvata izvan Republike Hrvatske te o ulaganju hrvatskih povratnika i useljenika,
- sastaviti evidencije novčanih doznaka Hrvata izvan Republike Hrvatske,
- pratiti vanjsko-trgovinske bilance sa zemljama nastanjenja Hrvata izvan Republike Hrvatske,
- pri kupnji ili registraciji gospodarskog subjekta u Republici Hrvatskoj evidentirati ako je vlasnik ili osnivač Hrvat izvan Republike Hrvatske, kao povratnik ili vanjski ulagač.

Kako se u Republici Hrvatskoj ne vode navedeni posebni adresari i evidencije, Republika Hrvatska će pristupiti potrebnim prilagodbama zakonodavstva u nadležnim tijelima i institucijama te ih učiniti dostupnima Središnjem tijelu, a sukladno Zakonu o zaštiti osobnih podataka (Narodne novine, br. 103/2003, 118/2006 i 41/2008).

5.3.4. Poticati znanstveno-istraživački rad na temu hrvatskih migracija

Republika Hrvatska će poticati istraživanje hrvatskog iseljništva, hrvatskih manjina u inozemstvu i Hrvata u Bosni i Hercegovini te utemeljiti dokumentacijski centar i muzej za povijesne dokumente i izdavaštvo Hrvata izvan Republike Hrvatske.

Znanstveno-istraživački rad na temu hrvatskih migracija, poticat će se u suradnji sa znanstvenicima iz iseljništva, u svrhu izrade vjerodostojnog prikaza uzroka iseljavanja, kvalitativnih i kvantitativnih obilježja vanjskih migracija te procjene raspoloženja i uvjeta za povratak.

Državni zavod za statistiku pratit će i prikupljati podatke o Hrvatima izvan Republike Hrvatske, kao i o hrvatskim povratnicima i useljenicima u suradnji s nadležnim tijelima Republike Hrvatske i inozemnim državnim zavodima za statistiku.

5.4. POTICATI POVRATAK HRVATSKIH ISELJENIKA I NJIHOVIH POTOMAKA U REPUBLIKU HRVATSKU

Demografska obnova je uvjet opstanka hrvatskoga naroda te je jedan od prioriteta hrvatske politike redefiniranja useljeničke politike Republike Hrvatske. Među mjere demografske obnove i razvitka spadaju i one čiji je cilj povratak hrvatskih iseljenika i useljavanje njihovih potomaka te istodobno smanjenje iseljavanja iz Republike Hrvatske.

Uređivanjem useljeničke politike s jasnim ciljevima promicanja humanih, socijalnih, demografskih, kulturnih i gospodarskih interesa, povratak hrvatskih iseljenika i njihovih potomaka po uzoru na druge imigracijske zemlje postat će prioritet.

Hrvatima koji su u iseljeništvu stekli znanje, vještine i iskustvo, radi ostvarivanja zajedničkih interesa, Republika Hrvatska želi osigurati uvjete održivog povratka.

Razvoj strategije naseljavanja slabo naseljenih područja Republike Hrvatske sastavni je dio ove Strategije.

Carinske i porezne povlastice - Republika Hrvatska će, sukladno Strategiji, pružati carinske olakšice pri uvozu predmeta kućanstva i gospodarskog inventara kod doseljenja u Republiku Hrvatsku. Uvest će se također posebne porezne povlastice za hrvatske povratnike/useljenike, fizičke i pravne osobe, pri njihovom nastanjenju i stupanju u poslovni odnos u Republici Hrvatskoj.

Programi za brzu integraciju - Uza sve navedene programe za brzu integraciju u Republici Hrvatskoj¹³, Središnje tijelo uvest će program praćenja putem „mentora/savjetnika“ koji će kroz optimalno vrijeme pratiti proces integracije doseljenika i ostvarivanja njihovih prava.

5.4.1. Privlačiti afirmirane znanstvenike

Sukladno Strategiji Vladinih programa za razdoblje 2010. – 2012., Vlada Republike Hrvatske će razvojem programa financiranja znanstvenih projekata omogućavati i daljnje privlačenje sposobnih i afirmiranih znanstvenika hrvatskog podrijetla iz svijeta. Poticat će se povratak i suradnja s hrvatskim znanstvenicima izvan Republike Hrvatske kroz znanstvene projekte i istraživanja.

Uspostavit će se stalni program „virtualnog mentorstva“ između studenata i znanstvenika s hrvatskim znanstvenicima i gospodarstvenicima u svijetu s ciljem transfera posebnih znanja i iskustva (*know-how*).

5.4.2. Privlačiti učenike i studente

Republika Hrvatska provodi programe učenja hrvatskog jezika u Republici Hrvatskoj, stipendira učenike i studente hrvatskog podrijetla koji se školuju ili pohađaju visoka učilišta u Republici Hrvatskoj, te pritom pomaže pri njihovu smještaju u đачke i studentske domove.

¹³ učenje hrvatskoga jezika, stipendije za učenike i studente, razne olakšice, itd.

Poticat će se sveučilišta na donošenje upisnih kvota za Hrvate izvan Republike Hrvatske, kako bi se pojednostavio i ubrzao postupak upisivanja na visokoškolske ustanove. Prava po pitanju školarina, smještaja i prehrane, u potpunosti će se izjednačiti s pravima učenika i studenata iz Republike Hrvatske.

Poticat će se približavanje Republike Hrvatske mladima u iseljeništvu putem osmišljenih programa dolaska u Republiku Hrvatsku. Ovi programi obuhvaćaju škole hrvatskoga jezika za sve uzraste, različite kulturne i obrazovne programe, stručnu praksu kao i sezonski rad učenika i studenata. Poticat će se hrvatske obrazovne institucije na osmišljavanje i podupiranje projekata „razmjene“ učenika i studenata na temelju uzajamnosti.

5.4.3. Ostvarivati projekte zapošljavanja hrvatskih povratnika u skladu s potrebama tržišta rada

Hrvatski zavod za zapošljavanje će u skladu s ovom Strategijom osigurati dostupnost strukturiranih evidencija o potrebama tržišta rada u Republici Hrvatskoj, a putem Središnjeg tijela i diplomatske mreže osigurati će se prosljeđivanje tih informacija Hrvatima izvan Republike Hrvatske.

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva će u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje osmišljavati i ostvarivati projekte zapošljavanja hrvatskih povratnika i useljenika u skladu s potrebama i mogućnostima Republike Hrvatske i u skladu s ciljevima Strategije.

5.4.4. Olakšati povratak umirovljenika i drugih osoba

Republika Hrvatska će kroz sklopljene i preuzete međunarodne ugovore o socijalnom osiguranju te potrebnim izmjenama u pripadajućim zakonima provoditi modele rješavanja prava iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja za povratnike i useljenike. Poticat će se pregovori o međunarodnim ugovorima o socijalnom osiguranju sa zemljama s kojima Republika Hrvatska nema sklopljene dvostrane ugovore ili unaprjeđenje postojećih ugovora.

Isto tako Republika Hrvatska će, kroz diplomatsko-konzularnu mrežu, pratiti stanja zajednica i pojedinaca koji **nisu odgovarajuće integrirani** u zemljama u kojima žive te će ih po potrebi i **određenim kriterijima** štiti i pomagati im do uključivo pružanja pomoći pri povratku u Republiku Hrvatsku i integracije u hrvatsko društvo.

6. PROVEDBA STRATEGIJE I FINANCIJSKA IZDVAJANJA

6.1. PROVEDBA STRATEGIJE

Provedba ove Strategije obvezna je za sva tijela državne uprave koja izravno ili neizravno provode aktivnosti vezane za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Strategija će se provoditi putem zakona i podzakonskih akata te po potrebi akcijskim planovima¹⁴. Obveza je nadležnih tijela dostavljati redovna izvješća o provedbi ove Strategije Središnjem tijelu koje koordinira aktivnosti i područja odnosa između Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske.

Središnje tijelo koordinirat će i nadzirati provedbu Strategije i relevantnih zakonskih propisa te će redovita godišnja izvješća o provedbi dostavljati Hrvatskome saboru.

¹⁴ Akcijski planovi bi sadržavali opise pojedinih zadaća sa svrhom, ciljevima, aktivnostima, planiranim rezultatima, pokazateljima (indikatorima), nositeljima aktivnosti, korisnicima, rokovima, financijskim i drugim sredstvima te izvorima sredstava potrebnih za njihovu provedbu.

6.2. FINANCIJSKA IZDVAJANJA

Za provedbu ove Strategije bit će osigurana sredstva iz državnog proračuna u okviru limita ukupnih rashoda koje Vlada Republike Hrvatske utvrđuje smjernicama ekonomske i fiskalne politike. Provedbu ove Strategije moguće je dijelom financirati i iz drugih izvora (donacija i sl.). Pri davanju financijske pomoći Republika Hrvatska će pridavati važnost tome da primatelji djeluju u skladu s temeljnim načelima Ustava Republike Hrvatske i da se poštuje ravnoteža između potpore države i samostalnog financiranja. Financijsku pomoć mogu primati i čimbenici koji u Republici Hrvatskoj djeluju na području povezivanja i brige za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Sastavni dio provođenja financijske potpore Republike Hrvatske je razvijanje planiranog djelovanja, praćenje učinaka i nadzor nad potrošenim sredstvima.

6.3. PRIJELAZNE ODREDBE

Po donošenju Strategije i Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, cilj *5.1. Uspostaviti novi zakonodavni i institucionalni okvir kao podlogu za provedbu Strategije* smatrat će se ispunjenim, te će se daljnje aktivnosti usmjeravati prema ostvarenju preostalih ciljeva ove Strategije: *5.2. Štititi prava i interese Hrvata izvan Republike Hrvatske te jačati njihove zajednice*, *5.3. Razvijati suradnju s Hrvatima izvan Republike Hrvatske* i *5.4. Poticati povratak hrvatskih iseljenika i njihovih potomaka u Republiku Hrvatsku*.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POLAZNE OSNOVE	1
2.1. NORMATIVNI OKVIR	2
2.2. STRATEŠKI DOKUMENTI REPUBLIKE HRVATSKE	2
3. VIZIJA	3
4. MISIJA	3
5. CILJEVI	4
5.1. USPOSTAVITI NOVI ZAKONODAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR KAO PODLOGU ZA PROVEDBU STRATEGIJE	4
5.1.1. Izraditi i donijeti Zakon o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske	4
5.1.2. Utemeljiti središnje tijelo nadležno za područje odnosa između Republike Hrvatske i Hrvata izvan Republike Hrvatske	4
5.1.3. Utemeljiti Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske	5
5.2. ŠTITITI PRAVA I INTERESE HRVATA IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE TE JAČATI NJIHOVE ZAJEDNICE	5
5.2.1. Jačati položaj Hrvata izvan Republike Hrvatske	6
5.2.2. Očuvati hrvatski jezik, kulturu i identitet među Hrvatima izvan Republike Hrvatske	7
5.2.3. Poticati hrvatske zajednice izvan Republike Hrvatske na uključivanje u lokalni društveni i politički život	7
5.2.4. Aktivno uključivati Hrvate izvan Republike Hrvatske u društveni i politički život Republike Hrvatske	7
5.2.5. Jačati hrvatske zajednice putem informiranja i povezivanja	8
5.3. RAZVIJATI SURADNJU S HRVATIMA IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE	8
5.3.1. Kulturna suradnja	8
5.3.2. Obrazovna i znanstvena suradnja	8
5.3.3. Gospodarska suradnja	9
5.3.4. Poticati znanstveno-istraživački rad na temu hrvatskih migracija	9
5.4. POTICATI POVRATAK HRVATSKIH ISELJENIKA I NJIHOVIH POTOMAKA U REPUBLIKU HRVATSKU	10
5.4.1. Privlačiti afirmirane znanstvenike	10
5.4.2. Privlačiti učenike i studente	10
5.4.3. Ostvarivati projekte zapošljavanja hrvatskih povratnika u skladu s potrebama tržišta rada	11
5.4.4. Olakšati povratak umirovljenika i drugih osoba	11
6. PROVEDBA STRATEGIJE I FINANCIJSKA IZDVAJANJA	11
6.1. PROVEDBA STRATEGIJE	11
6.2. FINANCIJSKA IZDVAJANJA	12
6.3. PRIJELAZNE ODREDBE	12